

אומרים: ארעא לאריסות קנמא, אבל תנור אינו עומד לאריסות ודינו במרחץ, אפלו השכירו לשנה - אסור. וברחים נהגו התר, שעומדין לאריסות.

ב ורבנו האי ז"ל כתב: אם השכירו שנים הרבה ונתפרסם הדבר - מתר, וכן נהגו התר בבבל. ואדוני אבי הרא"ש ז"ל כתב: ולפי זה נתברר ונתפרסם הדבר בכל גבולנו, שכל מי שיש לו מרחץ או תנור, אינו שוכר פועלים לעשות לו מלאכה בהם ולזקת הוא הרוח של הרחיצה והאפיה, אלא משכירו לאחד לשנה

א ס"א לשנים.

או לחדשים בדבר ידוע,

א גרסינן בפרק קמא דעבודה זרה: תניא, רבן שמעון בן גמליאל אומר: לא ישכיר אדם מרחצו לגוי, מפני שנקראת על שמו, וגוי זה עושה בו מלאכה בשבת. אבל שדה מתר, שכן דרך לקבל שדה באריסות, ואף על פי שיוצעים שהיא של ישראל, אומרים: הגוי לקחה באריסות ולעצמו הוא עובד, מה שאין בן במרחץ, שאין דרך להחכירו.

כתב הרמב"ן ז"ל: תנור יש מסתפקים בו אם דרך להחכירו כמו שדה ושרי, או אם דומה למרחץ ואסור. והוא הכריע לאסור, ודוקא שדה

בית יוסף

דעת הרא"ש בסוף פרק קמא דעבודה זרה, שהתיר להשכיר תנור ומרחץ, והזכירו רבנו בסמוך.

כתב הרמב"ן: תנור יש מסתפקים בו וכו' — דברים אלו כתבם הרא"ש ז"ל שם". וגם הר"ן כתב שם"ב בשם בעל מתיבות דתנור וכירים^א פשדה דמו, והביא גם כן דברי רבנו האי ז"ל. וסיים והעלה: ונראה שבכל פיוצא בזה, הכל כמנהג המדינה. והן הן דברי הרא"ש ז"ל, וכן כתב הרב המגיד בפרק ו"ב בשם המפרשים. וכתב שזה היה דעת הרמב"ם, שסתם וכתב: דבר ששם ישראל בעליו קרוי עליו, ואין דרך רב אנשי אותו המקום להשכירו או לתנו באריסות - אסור להשכירו לגוי; ולא פרט מרחץ, לפי שאין דין זה תלוי בדין הדברים, אלא לפי המקומות - יש שדרך להשכיר פורני ויש שאין דרך, וכן במרחץ, אלא שדברו חכמים בהנהגה לפי מנהג ארצם (א).

ב ופרוש דברי רבנו האי, נראה דהינו לומר שאם השכירו שנה אחר שנה, ונתפרסם הדבר על ידי כך שאין דרכו לשכר פועלים אלא להשכיר התנור הזה - דין תנור זה כדין שדה ושרי. ועל פי זה כתב הרא"ש ז": בכל גבולנו, שנתברר ונתפרסם שמי שיש לו מרחץ או תנור אינו שוכר פועלים... אלא משכירו לאחר - תור להיות פשדה ושרי. אבל הגאון מהר"י אבוהב ז"ל פרש דברי רבנו האי שהשכירו לשנים מרבבות, כלומר: לשלש או לארבע שנים; שכינו שהשכירו לכל כך שנים - דמי למכר ואית לה קלא, ותו ליכא למיחש למראית העין. ונראה

שמעון בן גמליאל אומר: לא ישכיר אדם מרחצו לגוי, מפני שנקרא על שמו, וגוי עושה בו מלאכה בשבתות ובמים טובים. ודיק בגמרא: אבל שדהו לגוי מאי? שרי. מאי טעמא? אריסא אריסותה קא עביד. מרחץ נמי אמרי: אריסא אריסותה קא עביד! אריסא למרחץ לא עבדי אנשי. ופרש רש"י: אבל שדהו לגוי שרי - להשכיר... ואף על פי שנקראת על שמו, לא חשדי לה דלהוי הגוי שלוחו, אלא אמרי: אריסא הוא וקבלה עליו לשליש ולרביע, ועליו מוטלת לעשות. כלומר, אבל מרחץ, כיון דלאו לאריסותא עביד, אמרי שכל הרוח לישראל, ושכר את הגוי בכך וכך ליום, ונמצא הגוי עושה מלאכה בשליחותו של ישראל.

ואף על גב דרבי שמעון בן אלעזר פליג התם ארבע שמעון בן גמליאל, פסקו התוספות והרא"ש הלכה כרבן שמעון בן גמליאל, וכן דעת הר"ף שם וסוף פרק 'פל כתבי', וכן פסק הרמב"ם בפרק ו"ו, וכן דעת סמ"ג וסמ"ק והתרומה.

וכתב הר"ן: ומהא שמעינן דכיון שיש לגוי חלק בפרות השדה, אף על פי שישאל נהנה ממלאכת שבת - מתר, דכיון דכלה מלאכה רמא עלה דגוי, כי קא עביד גוי - אדעתא דנפשה עביד, והנאת ישראל ממילא אתיא, הלכך שרי... וכל שכן שמתר להשכיר שדהו לגוי, כגון שהגוי שוכרו בסף ידוע, דבכהאי גוונא גוי כי קא עביד - דנפשה קא עביד, וישראל לא מתהני כלל. וכן דעת הרמב"ם בפרק ו"ו. וכן

דרכי משה

(א) וכן כתב הר"ן סוף פרק קמא דעבודה זרה וסוף פרק 'פל כתבי' דבזה הכל כמנהג המדינה. וכן כתב המרדכי סוף פרק 'פל כתבי', שאם המרחץ ביד גוי ויוצעים ומכירים בו ששכרו מישאל - שרי.

הערות

א ו: ד"ה ומהא. ב שבת מו: ד"ה ומהא. ג תיא.

הגהות והערות

דמג א אצלנו: ורחים. ב מכאן ל' המ"מ. ג אצלנו: במהות.

מראה מקום

ב ד"ה אריסא. ג שבת מו: ד ה ט"ו. ה יט ג. ו עמ' שא. ז רכא. ח ע"ז ו: ד"ה ומהא, שבת מו: ד"ה ומהא. ט ה"ט. י הכ"ה. יא ע"ז פ"א סכ"ה. יב ו: ד"ה ומהא. יג ה"ט. יד ע"ז פ"א סכ"ה.